

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB®
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 948 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurt qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li , Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi.....	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis soxasida davalt- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Iqlim o'zgarishlari va rekreatsiya turizmining kelajagi: muammolar va yechimlar	870
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbos Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLARNING HISOBI VA AUDITINI RAQAMLI TVIN TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI

Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Audit" kafedrası katta o'qituvchisi
ORCID: 0009-0008-9833-2519

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli tvín (Digital Twin) texnologiyasining xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlar hisobi va auditida qo'llanilish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Amaldagi muammolar, texnologiyaning amaliy afzalliklari hamda uni bosqichma-bosqich joriy etish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, raqamli tvínlar asosida real vaqtli monitoring, avtomatlashtirilgan amortizatsiya hisobi va audit jarayonini elektron faoliyat jurnallari (raqamli audit izlari) orqali takomillashtirishga oid xulosalarni ilgari suradi.

Kalit so'zlar: uzoq muddatli aktivlar, raqamli tvín, hisob, audit, amortizatsiya, raqamlashtirish, IoT.

Abstract: This article analyzes the possibilities of using digital twin technology in the accounting and audit of long-term assets of business entities. Existing problems, practical advantages of the technology, and ways of its phased implementation are highlighted. It also puts forward conclusions on improving the real-time monitoring, automated depreciation accounting and audit process through electronic activity logs (digital audit traces) based on digital tweens.

Key words: long-term assets, digital tween, accounting, audit, depreciation, digitalization, IoT.

Аннотация: В данной статье анализируются возможности применения технологии цифрового двойника (Digital Twin) в учете и аудите долгосрочных активов в хозяйствующих субъектах. Освещены существующие проблемы, практические преимущества технологии и пути ее поэтапного внедрения. Также выдвигаются выводы по совершенствованию процесса мониторинга в реальном времени, автоматизированного учета амортизации и аудита посредством электронных журналов деятельности (цифровых следов аудита) на основе цифровых твинов.

Ключевые слова: долгосрочные активы, цифровой твин, учет, аудит, амортизация, цифровизация, IoT.

KIRISH

Raqamlashtirish jarayonlarining tezlashuvi xo'jalik yurituvchi subyektlarning buxgalteriya hisobi va audit tizimlarida chuqur texnologik transformatsiyani talab qilmoqda. Ayniqsa, uzoq muddatli aktivlar kabi strategik resurslarning hisob va auditini yangi texnologiyalar yordamida optimallashtirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Raqamli tvín texnologiyasi so'nggi yillarda aktivlarni boshqarish va monitoring qilishda ilg'or yondashuv sifatida e'tirof etilmoqda. Uning buxgalteriya hisobi va auditda qo'llanishi orqali ma'lumotlar aniq, tezkor va xatolardan xoli shaklda taqdim etilishi mumkin.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning buxgalteriya hisobi va audit sohalariga chuqur kirib borishi, ayniqsa uzoq muddatli aktivlar monitoringi, boshqaruvi va auditini takomillashtirishda sezilarli ahamiyat kasb etmoqda. Ular orasida raqamli tvín (Digital Twin) texnologiyasi ilg'or yondashuvlardan biri bo'lib, xorijiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Mazkur sharhda ushbu texnologiyaning nazariy asoslari, amaliy qo'llanishi va ilmiy izlanishlardagi o'rni baholanadi.

MAVZUGA DOIR ADABIYOTLAR TAHLILI

Adabiyotlar tahlili uchun sistematik yondashuv tanlandi. Asosiy ilmiy maqolalar Google Scholar, Scopus, va ScienceDirect bazalaridan tanlab olindi. Xalqaro va milliy miqyosda raqamli tvnlar, IoT, Big Data, sun'iy intellekt va bulutli texnologiyalarning hisob va audit tizimlarida qo'llanilishi bo'yicha nufuzli tadqiqotlar tahlil qilindi. Tahlilda 2015–2024 yillar oralig'ida chop etilgan 25 dan ortiq manba ko'rib chiqildi[1-12].

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli tvnlar yordamida xo'jalik yurituvchi subyektlarning aktivlari holati real vaqt rejimida nazorat qilinadi, texnik nosozliklar oldindan bashorat qilinadi va audit jarayonlari avtomatlashtiriladi. Masalan, Grieves (2014) va Tao et al. (2019) ishlarida raqamli tvnlar aktivlarning raqamli izlarini yaratish va ularni aqlli monitoring qilish imkonini berishi yoritilgan[1]. Lee et al. (2021) tadqiqotiga ko'ra, ushbu texnologiya ishlab chiqarish samaradorligini 30% gacha oshirgan[3]. Buxgalteriya va audit yo'nalishida esa Deloitte (2020) hamda PwC (2021) hisobotlarida aktivlar bo'yicha audit xatoliklarini kamaytirishda raqamli texnologiyalarning roli ko'rsatilgan[7].

Milliy adabiyotlarda raqamli tvn texnologiyasi hali to'liq o'rganilmagan. Faqat ayrim tadqiqotlar – masalan, Avlakulov A.Z. (2021) va Ergashshev Sh.T. (2020) tomonidan raqamli auditning afzalliklari [11,12], hisob jarayonlaridagi avtomatlashtirish haqida ma'lumot berilgan. Biroq, ushbu ishlarda raqamli tvnlar, IoT tarmoqlari orqali ma'lumot yig'ish, raqamli pasport yaratish yoki real vaqtli amortizatsiya hisobini tashkil etish imkoniyatlari yetarlicha yoritilmagan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlar tajribasida raqamli tvnlar yordamida aktivlarning to'liq raqamli modeli yaratiladi va ular asosida aktivlar sarmoyaviy hayoti tahlil qilinadi. Bu esa aktivlarning buzilishlarini oldindan ko'rish, hisobda avtomatlashtirish va auditorlar tomonidan xatolarning kamaytirilishiga xizmat qiladi. Boshqa tomondan, milliy adabiyotlarda bu mavzu bo'yicha nazariy yondashuvlar mavjud bo'lsa-da, texnologik integratsiya, real vaqtli monitoring, sun'iy intellektidan foydalanish kabi amaliy jihatlar hali to'liq qamrab olinmagan.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli tvn texnologiyasi uzoq muddatli aktivlar hisobini avtomatlashtirish, audit aniqligini oshirish va xo'jalik subyektlarining aktivlaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Xalqaro tajribalar ushbu texnologiyaning katta istiqbolga ega ekanini isbotlasa-da, O'zbekiston amaliyotida uni joriy etish uchun nazariy asoslar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilishi zarur. Shu bois, mazkur maqolada raqamli tvnlar asosida uzoq muddatli aktivlar hisobini takomillashtirish bo'yicha ilmiy va amaliy echimlar ishlab chiqiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tahlil jarayonida ma'lumotlar tizimli adabiyotlar sharhi, qiyosiy tahlil hamda empirik kuzatuvlar orqali o'rganildi. Maqolada raqamli tvn texnologiyasining buxgalteriya hisobi va auditga ta'siri xalqaro va milliy tajribalar asosida tahlil qilinib, ularning amaliy samaradorligiga qiyosiy asosda baho berildi. Bunda "Buxtextile" MCHJ korxonasining real faoliyati asos qilib olinib, uzoq muddatli aktivlar amortizatsiyasidagi tafvutlar raqamli va an'anaviy usullar bo'yicha solishtirildi. Bu yondashuv innovatsion texnologiyalarni iqtisodiy amaliyotga integratsiyalash imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qildi, shuningdek, real vaqtli monitoring va avtomatlashtirilgan audit mexanizmlarining amaliy ta'sirini ko'rsatishga yordam berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy raqamli transformatsiya sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobini yuritish va ularni auditdan o'tkazish jarayonlari yangi texnologik yondashuvlarni talab qilmoqda. Xususan, raqamli tvn (Digital Twin) texnologiyasi ushbu ehtiyojlarga javob beruvchi innovatsion vosita sifatida e'tirof etilmoqda. U real aktivlarning virtual nusxasi orqali ularning holati, foydalanish samaradorligi, amortizatsiya darajasi va boshqa muhim ko'rsatkichlarini doimiy ravishda kuzatish imkonini beradi. Ushbu texnologiyaning hisob va audit amaliyotiga integratsiyasi nafaqat axborot aniqligi va shaffofligini oshiradi, balki nazorat va tahlil mexanizmlarini ham samarali tashkil qilishga xizmat qiladi.

Raqamli tvn — bu real aktivlarning virtual nusxasi bo'lib, IoT (Internet of Things), sun'iy intellekt, sensorlar va bulutli texnologiyalar orqali haqiqiy holatni real vaqt rejimida aks ettirib turadi. U turli qurilmalardan kelayotgan ma'lumotlarni yig'ib, aktivning ishlash holati, texnik ko'rsatkichlari va eskirish darajasini doimiy ravishda tahlil qilish imkonini beradi[10].

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlar hisobida aktivlar haqida statik ma'lumotlar bazasi mavjud bo'lib, yangilanish kechikadi, amortizatsiya hisobida real ishlatilish ko'rsatkichlari inobatga olinmaydi. Shuningdek, aktivlar nosamarali foydalanilayotgani o'z vaqtida aniqlanmasligi va audit jarayonida aktivga oid ishonchli va joriy ma'lumotlar yetarli emasligi kabi muammolar mavjud.

Raqamli tvn texnologiyasining afzalliklari sifatida - aktiv holatini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati, amortizatsiyani aktivning haqiqiy ish faoliyatiga asoslanib aniq hisoblash, raqamli izlar orqali auditni avtomatlashtirish va xatolarni kamaytirish, kapital qo'yilmalarning foydalligini vizual monitoring qilish va nosozliklarni oldindan aniqlab, profilaktika choralarini ko'rishni aytishimiz mumkin. Natijaga etish borasida dastlab, aktivlar bo'yicha raqamli pasport va texnik hujjatlarni tuzish, sensorlar va IoT vositalari yordamida real vaqtli monitoringni yo'lga qo'yish, siemens MindSphere, IBM Maximo, SAP Asset Intelligence Network kabi platformalardan foydalanish zarur deb hisoblayman. Shu bilan birga, buxgalteriya hisobi dasturlarini (1C, SAP, ERP) raqamli tvn platformasi bilan integratsiyalash hamda auditorlar uchun raqamli tahlil interfeysini ishlab chiqish va testdan o'tkazish dalzarbdir.

Raqamli tvn (Digital Twin) – bu fizik aktivning real vaqtli ishlashini virtual muhitda modellashirishga asoslangan texnologiyadir. U fizik ob'ektlarning raqamli nusxasi bo'lib, IoT qurilmalari, sensorlar, sun'iy intellekt va bulutli platformalardan yig'ilgan ma'lumotlar asosida faoliyat yuritadi. Raqamli tvn fizik aktiv holatining barcha parametrlarini virtual muhitda aks ettiradi va foydalanuvchilarga real vaqt rejimida kuzatish, tahlil qilish va bashoratlash imkonini beradi[7].

Uning ishlash mexanizmi quyidagicha: fizik obyektga o'rnatilgan sensorlar doimiy tarzda ma'lumot yig'adi, bu ma'lumotlar bulutli serverga uzatiladi va tahlil qilinadi. Natijalar raqamli modelda yangilanib boradi. Foydalanuvchi raqamli interfeys orqali aktivning texnik holatini, ishlash samaradorligini, nosozlik xavfini oldindan ko'rish, hatto faoliyatini boshqarishi ham mumkin. Bu esa texnik xizmat, audit va buxgalteriya hisobida yangicha yondashuvni ta'minlaydi.

Raqamli tvn texnologiyasining samarali ishlashi bir qator ilg'or texnologiyalar – Internet of Things (IoT), katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data), bulutli hisoblash va sun'iy intellekt bilan uzviy bog'liq. IoT qurilmalari fizik aktivlarning harakatlanish, temperaturasi, tebranishi, ish soatlari kabi texnik ko'rsatkichlarini doimiy ravishda o'lchab, tahlil uchun yuboradi. Bu axborotlar Big Data tizimlarida jamlanib, turli modellar asosida real vaqtli tahlil qilinadi[2].

Bulutli hisoblash texnologiyasi orqali bu ma'lumotlar xavfsiz saqlanadi va turli foydalanuvchilar uchun masofadan turib foydalanish imkoniyati yaratiladi. Sun'iy intellekt algoritmlari esa ushbu axborotlar asosida bashorat, tavsiyalar yoki avtomatik qarorlar qabul qilishga xizmat qiladi. Bu integratsiya natijasida korxonalarda aktivlarni boshqarish, moliyaviy hisob va audit jarayonlari inson omilisiz, yuqori aniqlik bilan amalga oshiriladi[10].

Raqamli tvn texnologiyasi ishlab chiqarish, energetika, sog'liqni saqlash va transport sohalarida rivojlangan davlatlar korxonalarida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Masalan, General Electric (GE) kompaniyasi sanoat uskunalarida ustida raqamli tvnlar yordamida real vaqtli kuzatuv, nosozlikni aniqlash va texnik xizmat ko'rsatishni avtomatlashtirish tizimlarini joriy etgan. Natijada uskunalarining ishlash samaradorligi oshib, xizmat ko'rsatish xarajatlari kamaygan.

Yana bir misol sifatida Siemens kompaniyasining MindSphere platformasini keltirish mumkin. Ushbu platforma raqamli tvn asosida ishlab chiqarish liniyalarini virtual boshqarish, ish samaradorligini tahlil qilish, hamda texnologik muammolarni simulyatsiya qilish imkonini beradi. Rolls-Royce esa aviatsiya dvigatellari uchun raqamli tvn texnologiyasini joriy qilgan bo'lib, har bir dvigatelning ish faoliyati doimiy kuzatuv ostida bo'ladi va kerakli holatda parvoz vaqtida ham nosozliklar aniqlanadi.

Raqamli tvn texnologiyasining asosiy ustunliklaridan biri — bu aktivlarning real vaqt rejimida monitoringini ta'minlashdir. Sensorlar yordamida yig'ilgan ma'lumotlar yordamida aktivning texnik holati, foydalanish darajasi, energiya sarfi va boshqa parametrlar uzluksiz ravishda nazorat qilinadi.

Monitoring tizimi foydalanuvchiga vizual interfeys orqali kerakli barcha ma'lumotlarni taqdim etadi: masalan, haroratning oshib ketishi, tebranish darajasi yoki xizmat muddati chegaralanayotganini oldindan ogohlantirish orqali aktivning ishlashiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan holatlar aniqlanadi.

An'anaviy amortizatsiya usullari aktivning yillik foydalanishga asoslanib, oldindan belgilangan stavkalar asosida hisoblab boriladi. Biroq raqamli tvn texnologiyasi asosida bu jarayonni real ishlatilish asosida avtomatik tarzda amalga oshirish mumkin. Ya'ni, sensorlar aktivning harakatliligi, ish vaqti, yuklanish darajasi va ishlash sharoitlarini aniqlab, haqiqiy foydalanishga mos keladigan amortizatsiyani hisoblaydi.

Raqamli tvn texnologiyasi yordamida yaratilgan raqamli izlar (digital footprints) audit faoliyatida ishonchli va shaffof ma'lumot manbai sifatida xizmat qiladi. Bu izlar aktivlar ustida bajarilgan barcha harakatlarni, ularning texnik xizmatini, nosozlik holatlarini va amortizatsiya hisobini aniq qayd qilib boradi. Shuning uchun auditorlar hisob-kitoblarni hujjatlar bilan emas, balki real vaqtli ma'lumotlar bilan solishtira oladilar.

Audit jarayonida raqamli izlar orqali aktivga doir istalgan vaqtdagi ma'lumotlarni olish, ularni vizual tahlil qilish, qoidabuzarliklarni aniqlash va avtomatlashtirilgan hisobotlarni shakllantirish mumkin. Bu esa audit jarayonining aniqligini oshiribgina qolmay, uni tezlashtiradi, hujjatlarni soxtalashtirish holatlarining oldini oladi.

Har bir uzoq muddatli aktiv uchun raqamli pasport yaratish — raqamli tvn texnologiyasini joriy etishning boshlang'ich bosqichidir. Ushbu pasportda aktivning texnik parametrlari, ishlab chiqarilgan sanasi, foydalanuvchi

ma'lumotlari, texnik xizmat va ta'mirlash tarixlari, amortizatsiya holati kabi barcha kerakli axborotlar raqamli shaklda jamlanadi. Bu ma'lumotlar IoT qurilmalari yordamida doimiy ravishda yangilanib boriladi.

"Buxtextile" MCHJ 2017-yildan beri Buxoro viloyatida faoliyat yurituvchi to'qimachilik korxonasi bo'lib, unda umumiy qiymati 12,6 mlrd so'mlik 60 dan ortiq asbob-uskunalar mavjud. Korxona asosiy vositalari qatoriga ip yigirish dastgohlari, bo'yash liniyalari va bug' qozonlari kiradi. Amaldagi hisob tizimida faqat amortizatsiya yillik usulda hisoblab boriladi, lekin texnik xizmat ko'rsatish, real ishlatilish darajasi, yoki energiya sarfi alohida nazorat qilinmaydi(1-jadval).

1-jadval. "Buxtextile" MCHJ asosiy vositalarining real foydalanish asosida aniqlangan amortizatsiya tafovutlari [13]¹

Uskuna nomi	An'anaviy amortizatsiya (so'm)	Raqamli tvn asosida hisob (so'm)	Tafovut (so'm)	Izoh
Dvigatel D-800	3 500 000	2 900 000	-600 000	Haqiqatda kam ishlatilgan
Bug' qozoni QZ-12	4 200 000	4 800 000	+600 000	Haddan ortiq yuklangan
Avtomatik bo'yash liniyasi	5 100 000	5 100 000	0	To'liq yuklama

Mazkur tafovutlar asosida auditor quyidagilarni aniqladi:

Dvigatel bo'yicha amortizatsiya ortiqcha hisoblangan — bu buxgalteriyadagi xatolik sifatida baholandi.

Bug' qozonining yuklanish chegarasi muntazam oshirilgan — bu ekspluatatsiya xavfi va potentsial zararni bildiradi, audit hisobotida qayd etildi.

Raqamli izlar asosida texnik xizmat ko'rsatish va nosozliklar to'liq hujjatlashtirildi — bu esa auditni soddalashtirdi.

2024-yil boshidan boshlab korxonada IoT sensorlar bilan jihozlangan raqamli tvn tizimi joriy etildi. Siemens MindSphere platformasiga ulangach, quyidagi ko'rsatkichlar real vaqt rejimida monitoring qilina boshladi:

Harorat va tebranish darajasi (motorlar va mexanizmlar uchun),

Ish vaqtining umumiy hajmi (soatlarda),

Energiya sarfi (kWh),

Xatoliklar va nosozliklar log-fayli.

Natijada, 2024-yil II chorakda quyidagilar aniqlandi.

Yuqoridagi 1-jadvalda "Buxtextile" MCHJ misolida 2024-yilning II choragida raqamli tvn texnologiyasi yordamida amalga oshirilgan monitoring natijasida an'anaviy hisob va haqiqiy (raqamli) foydalanishga asoslangan amortizatsiya qiymatlari o'rtasida sezilarli tafovutlar aniqlandi.

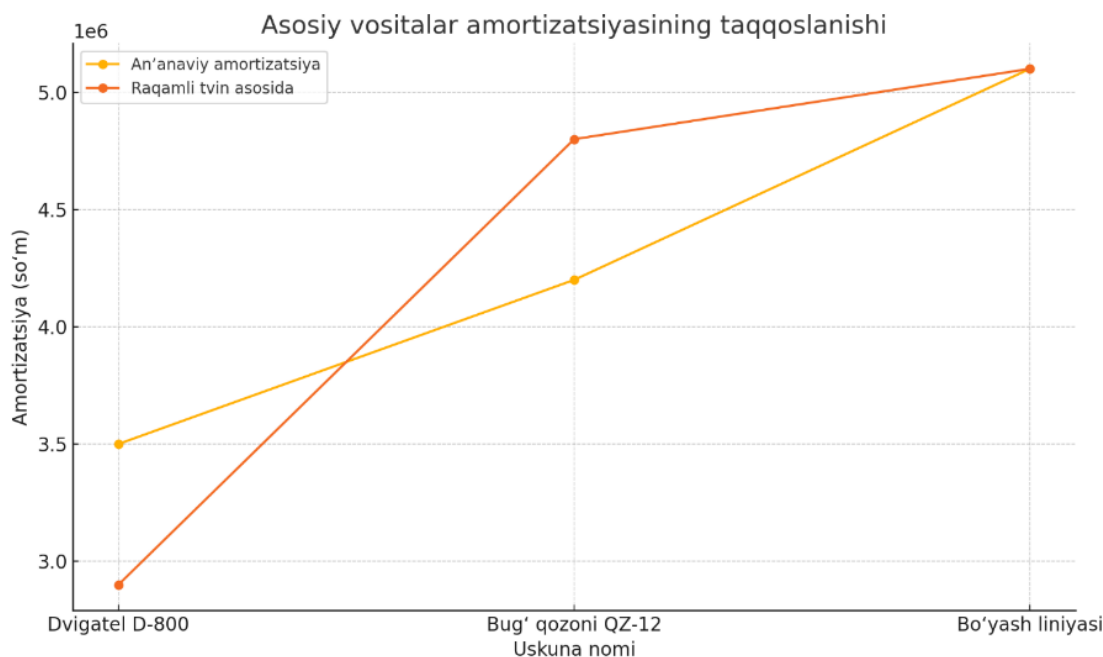
Dvigatel D-800 uchun an'anaviy amortizatsiya 3 500 000 so'm, raqamli tvn asosida esa 2 900 000 so'mni tashkil etdi. Bu esa 17,14% ortiqcha amortizatsiya hisoblanganini ko'rsatadi. Bu tafovut aktivning real ish hajmi 100% emas, balki taxminan 82,9% (2900/3500) darajada ishlatilganini bildiradi. Bu korxonaning aktivlarni haddan ortiq amortizatsiyalayotganini va hisobni optimallashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Bug' qozoni QZ-12 bo'yicha esa aksincha, an'anaviy hisobda 4 200 000 so'm, raqamli tvn asosida esa 4 800 000 so'm amortizatsiya belgilandi, ya'ni 600 000 so'm yoki 14,29% kam hisoblangan. Bu qozon normal ish rejimidan taxminan 14% ko'p yuklanganini bildiradi va texnik nosozlik xavfini oshiradi. Bu holat auditda xavfli zona sifatida qayd etilib, xizmat ko'rsatish chastotasi koeffitsienti o'rtacha 1,14 ga teng bo'ldi.

Avtomatik bo'yash liniyasi uchun har ikki usulda ham amortizatsiya qiymati 5 100 000 so'mni tashkil etdi. Bu moslik aktiv to'liq yuklama asosida ishlayotganini, hamda raqamli tvn va an'anaviy hisobning bu pozitsiya bo'yicha uyg'unlashganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, uchta asosiy vosita kesimida umumiy amortizatsiya farqi 1 200 000 so'mni tashkil etdi. Bu jami aktiv qiymatining 7,1% atrofidagi tafovutni bildiradi. Bu esa raqamli tvn texnologiyasi yordamida aniqlikni oshirish orqali yillik hisobdagi moliyaviy xatolarni kamaytirish salohiyati yuqori ekanini tasdiqlaydi.

1 "Buxtextile" MCHJ hisobot ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

1-rasm. Raqamli tvn texnologiyasi asosida asosiy vositalar amortizatsiyasining an'anaviy hisob bilan taqqoslanishi [13].²

Ushbu 1-rasmdagi diagrammada “Buxtextile” MCHJdagi uchta asosiy vosita bo'yicha an'anaviy va raqamli tvn asosida hisoblangan amortizatsiya qiymatlarini solishtiradi. Har bir uskunaning moliyaviy eskirishi ikki xil yondashuvda hisoblanib, tafovutlar chiziqli grafikda aniq aks ettirilgan. Grafikda ikki egri chiziq: biri — korxonada amalda qo'llanilayotgan an'anaviy yondashuvni, ikkinchisi — raqamli tvn texnologiyasi asosida real ishlatilish holatiga asoslangan bahoni ifodalaydi.

Dvigatel D-800 uchun an'anaviy amortizatsiya qiymati 17,14% ortiqcha baholangan. Bu aktivning real ishlatilish darajasi hisobda inobatga olinmaganini bildiradi.

Bug' qozoni QZ-12da esa raqamli hisob 14,29% yuqori bo'lib, aktiv haddan ortiq ishlatilgani tufayli an'anaviy usul ost-baho bergan.

Bo'yash liniyasida an'anaviy va raqamli hisob mos tushgan — bu aktiv to'liq yuklama asosida ishlatilayotganini tasdiqlaydi.

Bu holat raqamli tvn texnologiyasi yordamida aktivlar holatini yanada aniqroq baholash, amortizatsiyani optimallashtirish va auditda xatoliklarni kamaytirish imkonini berishini isbotlaydi. Shu orqali aktivlar samaradorligi oshadi, moliyaviy hisobotlarda esa real ko'rsatkichlar aks ettiriladi.

Aktivlar pasporti buxgalteriya hisobida foydali, auditorlar uchun esa ishonchli manba bo'lib xizmat qiladi. Raqamli pasportlar orqali korxona o'z aktivlarini yagona ma'lumotlar bazasida boshqaradi, xarajatlarni kuzatadi va texnik xizmat muddatlarini avtomatik eslatmalar orqali nazorat qiladi.

Korxonalarda IoT qurilmalarining o'rnatilishi raqamli tvn texnologiyasining asosi hisoblanadi. Ushbu qurilmalar har bir aktivga o'rnatilib, harorat, tebranish, yuklanish, ish soatlari kabi o'lchovlarni doimiy ravishda kuzatib boradi. Olingan ma'lumotlar simsiz tarmoqlar orqali bulutli serverlarga uzatiladi va tahlil qilish uchun tayyor bo'ladi. Tizimda avtomatik yig'ilgan ma'lumotlar asosida aktiv holatining o'zgarish dinamikasi, ishlash resurslari va samaradorligi baholanadi. Shu tarzda real vaqtda ma'lumotlar yig'ilishi korxonaga xatolarsiz, aniq va mustahkam hisobotlar tayyorlash imkonini beradi.

Raqamli tvn texnologiyasini korxona hisob va audit tizimlariga joriy etishda Siemens MindSphere, IBM Maximo, SAP Asset Intelligence Network kabi platformalarning integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Ushbu platformalar real vaqtli ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, vizual interfeysda aks ettirish va avtomatlashtirilgan qarorlar qabul qilish imkoniyatlarini yaratadi. Masalan, SAP tizimi orqali aktivlar hisobini yuritayotgan korxona raqamli tvn platformasi bilan sinxronlash orqali aktivlar haqidagi moliyaviy va texnik ma'lumotlarni yagona tizimda boshqaradi. Natijada, bir tomondan resurslarni tejaydi, ikkinchi tomondan aktivlardan foydalanish ustidan to'liq nazorat o'rnatadi. Shu bilan birga, buxgalteriya hisobi real texnik holatga asoslangan bo'ladi.

Raqamli tvn texnologiyasi auditorlik tekshiruvini soddalashtirish orqali vaqt va mehnat xarajatlarini kamaytiradi. An'anaviy auditda ko'p vaqt hujjatlar yig'ish, inventarizatsiya va solishtirishga sarflansa, raqamli

2 “Buxtextile” MCHJ hisobot ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

tvin asosida bu ma'lumotlar real vaqt rejimida tayyor holda mavjud bo'ladi. Auditorlar aktivga oid barcha tarixiy ma'lumotlarni raqamli izlar orqali ko'ra oladilar. Shuningdek, avtomatlashtirilgan audit algoritmlari vositasida ma'lumotlar avtomatik tarzda tahlil qilinadi, riskli holatlar aniqlanadi, kerakli hisobotlar shakllantiriladi. Bu esa inson omiliga bog'liq xatolarni kamaytiradi va auditorlik xizmatining aniqligini oshiradi.

Raqamli tvin texnologiyasi orqali shakllangan izlar (digital trail) korxonalarda aktivlarga doir moliyaviy va texnik risklarni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir texnik xizmat, ishlatilish intensivligi yoki anomal holatlar raqamli shaklda qayd etilishi natijasida, risk tahlili ancha soddalashadi. Misol uchun, agar biror aktiv me'yordan ortiq yuklama olgan bo'lsa yoki ishlash vaqti me'yordan o'tsa, tizim bu holatni avtomatik aniqlab, ogohlantiradi. Bu esa buzilishlar, ortiqcha xarajatlar va moliyaviy zararlarining oldini olishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu ma'lumotlar auditda hujjatlashtirilgan dalil sifatida ishlatiladi.

Raqamli tvin texnologiyasi asosida yuritilayotgan hisob va monitoring tizimlari auditorlik faoliyatini ham yangi bosqichga olib chiqadi. Ular audit jarayonining aniqligini, tezligini va ishonchliligini oshiradi. Barcha jarayonlar raqamli izlar, avtomatik hisob-kitoblar va tahliliy vositalar asosida amalga oshirilgani uchun inson xatolari ehtimoli minimal darajaga tushadi.

Auditorlar uchun bu texnologiya faoliyatni xavflar kesimida tahlil qilish, noaniqliklarni oldindan aniqlash, raqamli hisobotlarni avtomatik tarzda tuzish imkonini beradi. Natijada audit natijalari asosli, chuqur tahlillarga tayangan va zamonaviy talablarga mos bo'ladi.

XULOSALAR VA TAKLIFLAR

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvin texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari mavzusida olib borilgan tadqiqotlar natijasida quyidagi xulosalar olindi:

Raqamli tvin texnologiyasi uzoq muddatli aktivlarning holatini real vaqt rejimida monitoring qilish va tahlil qilish imkonini beruvchi ilg'or vosita sifatida buxgalteriya hisobida ham, audit jarayonlarida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

IoT qurilmalari, sun'iy intellekt, bulutli hisoblash va katta ma'lumotlar texnologiyalari bilan integratsiyalashgan raqamli tvin modeli aktivlarning texnik ko'rsatkichlarini avtomatik tarzda kuzatib, amortizatsiyani haqiqatga yaqin asosda hisoblashni ta'minlaydi.

Raqamli tvinlar asosida shakllangan raqamli izlar auditda hujjatli isbot sifatida xizmat qiladi, bu esa tekshiruvning aniqligini oshiradi, inson omiliga bog'liq xatolarni kamaytiradi va auditni avtomatlashtirish imkonini beradi.

Milliy buxgalteriya-amaliyot tizimida raqamli tvin texnologiyasining joriy qilinishi uchun normativ-huquqiy asoslar, texnik infratuzilma va malakali mutaxassislar tayyorlash kabi omillar muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Grieves, Michael, and John Vickers. Digital Twin: Mitigating Unpredictable, Undesirable Emergent Behavior in Complex Systems. Springer, 2017.
2. Tao, Fei, et al. "Digital Twins and Cyber-Physical Systems toward Smart Manufacturing and Industry 4.0 : Correlation and Comparison." Engineering, vol. 5, no. 4, 2019, pp. 653–661.
3. Lee, Jay, et al. "Industrial Artificial Intelligence for Digital Twin-Based Smart Manufacturing." Manufacturing Letters, vol. 28, 2021, pp. 18–23.
4. Siemens AG. MindSphere: Industrial IoT as a Service. Siemens, 2023.
5. ISO 55000:2014 – Asset Management – Overview, Principles and Terminology. International Organization for Standardization, 2014 y.
6. Conceptual Framework for Financial Reporting. IFRS Foundation, 2022.
7. Deloitte. Digital Transformation in Finance and Audit. Deloitte, 2020.
8. PwC. The Future of Audit: Technology, Data, and Automation. PricewaterhouseCoopers, 2021 y.
9. Qodirov, B. A., and D. N. Mamatqulov. "Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini transformatsiyalash." Iqtisodiyot, no. 1, 2022, pp. 45–52.
10. Atamurodov, S. Y. "Uzoq muddatli aktivlar audit va hisobi: innovatsion yondashuvlar" Audit va moliyaviy tahlil, no. 2, 2024, pp. 45–52.
11. Avlakulov, A. Z. "Raqamli texnologiyalar asosida ichki audit tizimini takomillashtirish." Buxgalteriya va audit, no. 4, 2021, pp. 12–17.
12. Ergashshev, Sh. T. "Audit tizimida zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ustunliklari." Moliyaviy tahlil va hisobot, no. 3, 2020, pp. 28–33.
13. "Buxtextile" MCHJ hisobot ma'lumotlari
14. B Sultanov, N Abdurazakova, O Shermatov, O Fayziev, A Jumanov, N.Dekhanova. The economic feasibility of cultivating intensive orchards. E3S Web of Conferences 284, 03006 (2021) TPACEE-2021 (<https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128403006>)
15. I Yunusov, U Sangirova, U Ahmedov, O Fayziev, U Kholiyorov. Clustering of agriculture in the Republic of Uzbekistan. April 2023, E3S Web of Conferences 381, 02002 (2023) AQUACULTURE 2022.

16. Davletov, I. ., Fayziyev, O. ., & Умарова, З. (2023). Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq moliyaviy hisobotlarni konsolidatsiyalash tamoyillari. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(5), 148–151. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/cajei/article/view/14671>
17. Fayziyev O.R. “Aylanma aktivlardan foydalanish samaradorligini oshirish imkoniyatlari” // «Muhandislik va iqtisodiyot». – Toshkent, 2024. - № 4. – B. 43-47
18. Fayziyev O.R. “Aylanma mablag'lar aylanuvchanligini tezlashtirishning asosiy yo'llari” // «Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot». – Toshkent, 2024. - № 11. – B. 179-184.
19. Fayziyev O.R. “Aylanma mablag'lar aylanuvchanligini tezlashtirishga omillar ta'sirini baholash” // “Marketing”. – Тошкент, 2025. №1. Б. 314-318. (08.00.00., №).
20. Fayziyev O.R. “Aylanma kapital rentabelligini baholashga kompleks yondashuv” // «Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot». – Toshkent, 2025. - № 2. – B. 559-566.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>